

Romi pevaju bluz

Author: [Goran Gocic](#)

Izgleda da Zapad ulaze vise energije u slavljenje romske kulture nego za zastitu prava ove zajednice izlozene sve vecem proganjanju.

Romski duvacki orkestar ulazi u bastu pracen veselom gomilom ljudi. Gradske devojke pretvaraju se u orijentalne trbusne plesacice, gomila se uz bucno odobravanje dize na noge.

Pre desetak godina ovakve scene mogle su se videti na raskalasnim balkanskim svadbama, stocnim pijacama i kafanskim pijankama, koje bi se bilo gde drugde u Evropi obicno završavale hapsenjem.

Ovih dana mesto dogadjanja je Barbican, gde se u okviru manifestacije pod nazivom "Putovanje od 1000 godina", na pozornici obicno rezervisanoj za Kraljevsko Sekspirovo pozoriste ili Londonski simfonijski orkestar, odrzala, kako kazu, najveca proslava romske muzike i umetnosti u Velikoj Britaniji.

Ciganska muzika je oduvek imala medjunarodnu publiku. Svedok ove nepresusne popularnosti je najpoznatiji romski muzicar svih vremena - Django Rheinhardt, zatim flamenko, od Paco de Lucije do svetskih zvezda MTV-ja, Gypsy Kingsa. Danas, medjutim, svetska javnost okreće se prema istocnoj Evropi.

Gotovo da svaka zemlja ovog regiona ima svoje sopstvene zvezde romske muzike, ali najveće zvezde dolaze sa Balkana. Rumunski orkestar Taraf de Haidouks (Hajducki orkestar) i Jugosloven, Goran Bregovic svirali su u prepunoj dvorani u toku nedavno odrzane sezone u Barbicanu. Taraf de Haidouks izdali su svoj prvi americki album i trenutno se nalaze na svetskoj turneji.

Goran Bregovic stekao je medjunarodnu popularnost preko muzike za film, narocito za "Vreme Cigana", Emira Kusturice. On je i sam velika evropska zvezda.

Odakle dolazi ovo iznenadno interesovanje za romsku umetnost? Jedan od odgovora jeste da je posle pada gvozdene zavese otvorena perspektiva preduzimljivim producentima takozvanim poznavacima "Svetske muzike" (World Music), koji su morali, pre ili kasnije, otkriti romske umetnike. Medjutim dok sacica Roma postaje sve popularnija na medjunarodnoj muzickoj i filmskoj sceni, svakodnevi zivot ove zajednice je sve tezi i sumorniji.

Opadanje zivotnog standarda i povecanje nezaposlenosti posle pada komunizma narocito su pogodili Rome. Krah autokratije otvorio je put mnogim predrasudama koje su do tada bile pod kontrolom.

Na Balkanu, gde zivi polovina od osam miliona romskog stanovnistva, koliko ih ima u Evropi, uslovi su narocito teski. Kazneno-popravne institucije u Bugarskoj pune su romske dece koju sa ulice dovodi policija. U Rumuniji se desavaju napadi na romska sela. Romi sa Kosova, optuzeni da su saradjivali sa Srbima, predmet su osvetnickih lincovnja. Cak i u tradicionalno tolerantnim sredinama kao sto su Makedonija i Crna Gora, romske izbeglice sa Kosova dobijaju vize sa kratkim boravistem, iako nemaju kuda da idu.

Vecina evropskih zemalja odbijaju da izdaju Romima vize. U Kanadi, skinhedsi su organizovali demonstracije protiv romskih izbeglica. Cak i u Britaniji oni postaju laka meta, dok zuta stampa objavljuje clanke o invaziji prevaranata i prosjaka.

Tuzno je sto se trenutna pomama za ciganskom muzikom, interes za ciganski folklor i dramaticni opis ciganske duse, nije pretvorila u neku vrstu zanimanja za patnje Roma. Pored odobravajuceg aplauza za njihove muzicare, Ciganima treba znatna pomoc od Zapada. Oni nemaju gotovo nista, od krova nad glavom do obrazovanja i osnovnih ljudskih prava.

Naravno, ova "umetnost potlacenih" ne predstavlja nista novo. Kulturno divljenje i politicka diskriminacija cesto idu jedno uz drugo, najocigledniji primer je popularnost bluz u vreme najvece patnje africkih Amerikanaca. Ne cudni sto pojedinci nazivaju cigansku muziku sa Balkana "evropski bluz".

Dok polako nestaju kulture treceg sveta, umetnost, muzika i film sa ovog podrucja sve su popularniji. Ozivljavanje interesa za kulturu neke etnicke grupe obicno znaci da je ona u velikoj nevolji.

Dok su Cigani neka vrsta statusnog simbola medju zvezdama poput Johnnija Deppa koji je platio cifru od sest figura da bi Taraf de Haidouks svirao na njegovoj zurci u Los Angelosu, nijedan od umetnika koji imaju koristi od ovog posledenjeg modnog krika, ne pominje stradanja Cigana. Ne spominju ga ni sami romski umetnici, prihvatajuci da to predstavlja gubljenje vremena, a i nije ni dobar potez u odnosu na karijeru.

Balkanskim Ciganima treba neka poznata licnost koja bi postala borac za njihova prava i pobosljala njihov izgled za opstanak - verovatno vise nego sto Tibetancima treba Richard Gere, ili što amazonskim Indijancima treba Sting. Nazalost, niko se do sada nije prijavio za tako nezahvalan posao.

Goran Gocic je saradnik IWPR.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Albania](#)
[Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/romi-pevaju-bluz>